

Науковий збірник «ВЕЛИКА ВОЛИНЬ»
Праці Житомирського науково-краєзнавчого
товариства дослідників Волині
Видається в Житомирі з 1902 року

Випуск 48

Житомирська обласна державна адміністрація
Національна спілка краєзнавців України
Управління культури Житомирської облдержадміністрації
Житомирське науково-краєзнавче товариство дослідників Волині
Обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради
Житомирський обласний краєзнавчий музей

**Бібліотеки
у збереженні
культурної
спадщини**

Матеріали
Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції,
присвяченої 75-й річниці
Обласної бібліотеки для дітей
Житомирської обласної ради
(26 вересня 2013 року, м. Житомир)

Житомир
Видавець Марина Косенко
2013

УДК 02:008}(477.82)(082)
ББК 78.34(4Укр-4Жит)я431
Б59

Б59 Бібліотеки у збереженні культурної спадщини : Матеріали всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (26 вересня 2013 року, м.Житомир)/ Голов. ред. М. Ю. Костриця. — Житомир: Вид. М. Косенко, 2013. — 432 с: іл. — (Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. — Вип. 48).

ISSN 2220-2544 (Науковий збірник «Велика Волинь»)

Черговий випуск містить матеріали всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бібліотеки у збереженні культурної спадщини».

Висвітлюються актуальні проблеми і перспективи розвитку бібліотечної справи в Україні, роль дитячих бібліотек у вихованні молоді, загальні питання джерелознавства, історіографії та бібліотечної справи. Окремий розділ присвячений життю і творчості видатних літераторів України, зокрема Великої Волині — Житомирщини.

Матеріали збірника розглядають також загальні питання краєзнавства України. Розрахований на науковців, освітян, студентів, краєзнавців, широке коло читачів.

УДК 02:008}(477.82)(082)
ББК 7834(4Укр-4Жит)я431

Головний редактор **М. Ю. Костриця**, доктор географічних наук, професор.

Редакційна колегія:

Баженів Л. В., доктор історичних наук, професор.

Бендик О. О., доктор географічних наук, професор.

Білоус П. В., доктор філологічних наук, професор.

Войчихівська І. Н., доктор історичних наук, професор.

Врублевський В. М.

Грузька Л. П. (заступник головного редактора).

Денисюк Г. І., доктор географічних наук, професор.

Дмитрієнко М. Г., доктор історичних наук, старший науковий співробітник.

Доценко А. І., доктор географічних наук, професор.

Єршов В. О., доктор філологічних наук, доцент.

Мишик Ю. А., доктор історичних наук, професор.

Обозний В. В., доктор педагогічних наук, професор.

Савчук В. С., доктор історичних наук, професор.

Скавронський П. С.

Шевченко В. О., доктор географічних наук, професор.

Науковий редактор: **Мишик Ю. А.**, доктор історичних наук, професор.

Рецензенти:

Жилюк С. І., доктор історичних наук, професор Національного університету «Острозька академія»;

Шищенко П. Г., доктор географічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член-кореспондент АПН України, заслужений діяч науки і техніки України.

© 2013, виключне авторське право на матеріалів цього збірника належать їхнім авторам. Відтворення текстів у будь-якому вигляді без згоди авторів не дозволяється.

© 2013, видавець М.Косенко.

Науковий збірник «Велика Волинь» зареєстровано в Centre

ISSN 2220-2544 International de l'ISSN, Париж, Франція.

ЗМІСТ

ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДЛЯ ДІТЕЙ - 75

<i>Градовський Ю.</i> ДИТЯЧИЙ СВІТ БІБЛІОТЕКИ – КНИЖКОВИЙ, ТВОРЧИЙ, НЕПОВТОРНИЙ.	3
<i>Пшевлоцька А.</i> ГОЛОВНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ОБЛАСТІ СВЯТКУЄ ЮВІЛЕЙ.	5
<i>Пономаренко М.</i> КАЗКОВИЙ ХРАМ КНИГИ.	9
<i>Штатська (Гресь) С.</i> МОЯ ДОРОГА ДО БІБЛІОТЕКИ.	11
<i>Рудак М.</i> ПАРТНЕРАМ, КОЛЕГАМ, ДРУЗЬЯМ, ШАНОВНИМ ПРАЦІВНИКАМ ОБЛАСНОЇ ДИТЯЧОЇ БІБЛІОТЕКИ З ПРИВІТАННЯМИ.	12
<i>Корок О., Яковенко Т.</i> ДОРОГА ДО БІБЛІОТЕКИ.	14
<i>Соболевська С.</i> З КНИГОЮ ПО ЖИТТЮ.	16

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ

<i>Лепілка О.</i> ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КРИЗЬ ПРИЗМУ ДЕСЯТИЛІТЬ (1938-2000).	18
<i>Мозгова Л.</i> ІННОВАЦІЙНІ ІДЕЇ В ДИТЯЧІЙ БІБЛІОТЕЦІ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗМІНЮЄТЬСЯ ЕПОХА – ЗМІНЮЄМОСЯ МИ.	34
<i>Журавська Н.</i> НОВІ ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СУЧАСНИМ ЧИТАЧЕМ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЙ WEB 2.0 (На прикладі блогу «Творча стежинка» Житомирської обласної бібліотеки для дітей)...	40
<i>Радченко Е.</i> ДІАПАЗОН СПІВРОБІТНИЦТВА – ШЛЯХ ДО УСПІХУ.	44
<i>Смирнова С.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ ФОРМЫ И МЕТОДЫ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ (Из опыта работы молодого библиотекаря на занятиях в читальном зале отдела обслуживания дошкольников и учеников 1-4 классов).	50

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА НА ЖИТОМИРЩИНІ

<i>Пивоваров В.</i> ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ О. ОЛЬЖИЧА – ПРОВІДНИЙ ПРОСВІТНИЦЬКИЙ І КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР МІСТА ТА ОБЛАСТІ.	55
---	----

<i>Пивоваров В.</i> СОЦІОЛОГІЧНІ БІБЛІОТЕКОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ – ОРІЄНТИР ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ, ОСВІТНІХ І КУЛЬТУРНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕКИ (На основі соціологічного дослідження потреб користувачів Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. Ольжича).	58
--	----

<i>Тарасюк М.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ВІДДІЛУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ М. КОРОСТЕНЯ (З досвіду роботи 2010-2012 рр.).	72
--	----

<i>Клименко Т.</i> ВЕБ-САЙТ БІБЛІОТЕКИ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА: ШЛЯХ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ.	78
---	----

ДИТЯЧІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ДІЙОВІ ЦЕНТРИ ВИХОВАННЯ

<i>Кузілова Т.</i> НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ.	82
---	----

<i>Данилевич Т.</i> ЩОБ ОБІЗВАЛИСЯ СТРУНИ ДИТЯЧИХ СЕРДЕЦЬ.	89
---	----

<i>Онищук І.</i> НАЙЦІННІШИЙ СКАРБ ДИТИНСТВА (Бердичівська районна бібліотека для дітей як дійовий центр національно-патріотичного виховання молоді)	95
---	----

<i>Петрухіна В.</i> БЕРДИЧІВСЬКА МІСЬКА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ – ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ ВИХОВАННЯ.	100
--	-----

<i>Дусик І.</i> БЕРДИЧІВСЬКА МІСЬКА ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ.	104
--	-----

<i>Федоренко О.</i> ОЛЕВСЬКА РАЙОННА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ЯК ОСЕРЕДОК ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ.	109
--	-----

<i>Бондар О.</i> З ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКІЙ РАЙОННІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДЛЯ ДІТЕЙ	113
--	-----

<i>Мартинюк М.</i> З ДОСВІДУ РОБОТИ БЕРДИЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ГІМНАЗІЇ № 2.	119
--	-----

<i>Богатирьова Т.</i> МИСТЕЦТВО, В ДУШУ УВІЙДИ (Естетичне виховання читачів-дітей рідного краю засобами мистецтва)	124
--	-----

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У ВИВЧЕННІ РІДНОГО КРАЮ

<i>Меднова І.</i> БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ З КРАЄЗНАВСТВА — ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ.	
<i>Михальчук Л.</i> КРАЄЗНАВЧІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ	133
<i>Кушнір Т.</i> КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНІ ВИМОГИ, ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ	138
<i>Александров І.</i> ЗНАЧЕНИЕ БИБЛИОТЕКИ В РАБОТЕ КРАЕВЕДА	144
<i>Черненко Л.</i> КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ...	146

ЛІТЕРАТОРИ УКРАЇНИ, ВОЛИНИ - ЖИТОМИРЩИНИ

<i>Мороз В.</i> ОБРАЗ ДИТИНСТВА В ТВОРЧОСТІ В. Г. КОРОЛЕНКА.....	150
<i>Семенова Н.</i> ВЗАЙМОСВ'ЯЗИ В. Г. КОРОЛЕНКО С ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	152
<i>Петько Т.</i> ІЗ ЛИСТУВАННЯ В. Г. КОРОЛЕНКА З М. ГОРЬКИМ У 1920-1921 РОКАХ	158
<i>Діба А.</i> КВІТКА ДЛЯ ЛАРИСИ КОСАЧ (До історії взаємин Лесі Українки та Климента Квітки)	165
<i>Захарчук І., Палій Н.</i> КВІТИ В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	173
<i>Панчук Л.</i> ЛЕСЯ УКРАЇНКА ТА КИРИЛО СТЕПЕНКО: ДВІ ОСОБИСТОСТІ — ДВА ШЕДЕВРИ	179
<i>Тимирязев Е.</i> САША ЧЕРНЫЙ, ИЛИ ВОЛЫНСКИЙ ПЕРИОД ЖИЗНИ АЛЕКСАНДРА ГЛИКБЕРГА.....	184
<i>Шилова Л.</i> ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ПОЕЗІЇ М. РИЛЬСЬКОГО ДЛЯ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....	190

<i>Рева Л.</i> ІВАН СТЕШЕНКО ПРОТИ СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА. ТАРАС ШЕВЧЕНКО В КРИТИЦІ: ЗА АРХІВНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМ. В. І. ВЕРНАДСЬКОГО	198
--	-----

<i>Білявська В.</i> ЄВА ФЕЛІНСЬКА В КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКОМУ ПРОСТОРИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.	207
--	-----

<i>Волкова В.</i> «КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД» У ТВОРЧІЙ БІОГРАФІЇ Г. О. МАЧТЕТА	212
--	-----

<i>Лукуц Ю.</i> ЧАС УТВЕРДИВ ЇЇ ТВОРИ В НАШОМУ НАРОДІ (До 150-річчя від дня народження видатної української письменниці Ольги Кобилянської)	215
--	-----

<i>Мельник К.</i> ОБРАЗ ВОЛИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ. У «ЗАПИСКАХ» М. І. МАМАЄВА	221
---	-----

<i>Климчук А.</i> ОЛЕКСАНДР МАРДКОВИЧ І КАРАЇМСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ	227
--	-----

<i>Вітренко В.</i> МІЙ КРАЮ, СЕРЦЕМ ПРИКИПІВШИ (До 100-літнього ювілею Герберта Генке, відомого етнічного німецького поета із Східної Волині)	233
--	-----

<i>Горева-Слидзюк Е.</i> ВАСИЛЬ ЗЕМЛЯК І ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ.	237
--	-----

<i>Лепілка О.</i> СУЧАСНІ ПИСЬМЕННИКИ ЖИТОМИРЩИНИ — ДІТЯМ (Огляд літературних творів)	252
---	-----

<i>Синчук В.</i> БЕРДИЧІВ — ОКРАСА ЙОГО ДОЛІ	258
---	-----

<i>Дурава Н., Скавронський П.</i> ВИВЧЕННЯ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ПАСІЧНИКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (З досвіду роботи в Бердичівському професійному будівельному ліцеї)	264
---	-----

ПОСТАТІ ВЕЛИКОЇ ВОЛИНИ - ЖИТОМИРЩИНИ

<i>Тимочко М.</i> ПРИКЛАД ВІРНОГО СЛУЖІННЯ УКРАЇНІ (До 100-річчя від дня народження Юліана Мовчана)	273
---	-----

<i>Косенко В.</i> ЖИТТЯ ПРИСВЯТИВ ЛЮДЯМ (Пам'яті Володимира Киричанського, 1940-2013)	279
---	-----

<i>Грузька Л., Костриця М.</i> УКРАЇНА ЗАЛИШАЄТЬСЯ ЙОМУ РІДНОЮ (До 90-річчя від дня народження Ю. Л. Каповського)	286
---	-----

Володимир ЄРШОВ
(м. Житомир)

**«ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА»
С. ТВАРДОВСЬКОГО
ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

Тарасенко І. Ю. «Wojna domowa» польського хроніста С. Твардовського як історичне джерело та пам'ятка історичної думки. — К., 2011. — 206с.

Проблеми польсько-українських відносин XVII століття хоч і перебувають уже декілька століть у центрі вітчизняних медієвістських досліджень, однак були і завжди будуть актуальними і затребуваними, залишаючи, при цьому, простір для нових наукових рефлексій та інтерпретації. Важливим джерелом їх висвітлення, безумовно, є аналіз першоджерел, серед яких віршована хроніка «Wojna domowa» («Громадянська війна») видатного польського поета-хроніста Самуеля Твардовського (бл. 1595-1661 рр.), якого сучасники називали «польським Вергілієм», є чи не найголовнішим та визначальним твором, який висвітлює події національно визвольної війни українського народу 1648-1658 років.

«Громадянська війна» С. Твардовського є значущим пам'ятником польської історичної та художньої літератури середньовіччя, в якому у вишуканій художньо-літературній формі відтворені історичні події, свідком яких був автор хроніки. Уточнимо, що автор-хронікер був чи не одним з перших у польській літературі та історіографії митцем, який художньо відтворив та створив розгорнутий образ подій польсько-української війни. Що вибухнула у 1648 р.

Незважаючи на властиву авторові тенденційність у викладенні матері-

алу, поема-хроніка здобула значну популярність у Речі Посполитій та за її межами, а вжиті С. Твардовським образи щодо окреслення та позначення періодів історії Речі Посполитої, серед яких, наприклад, «золотий спокій» (1639-1647) або «потоп» (1655-1657 рр.), міцно увійшли в історію, культуру й суспільну свідомість поляків.

Творча спадщина С. Твардовського в наш час знову привертає до себе увагу дослідників. Але незважаючи на беззаперечну джерелознавчу та історіографічну цінність «Громадянської війни» вона окремо майже не вивчалась, особливо в якості об'єкта історичного джерела. Творчий доробок польського поета-хроніста привертав до себе увагу майже виключно польських літературознавців та істориків, а в українському літературознавстві до цього часу не існувало комплексного історіографічного та літературознавчого дослідження. На жаль, мусимо констатувати, що також не існує (за винятком невеликих фрагментів) і повного перекладу цього видатного твору українською мовою.

Дослідження Інни Юрїївни Тарасенко покликане заповнити й, одразу зазначимо, заповнює цю прогалину. Авторка вперше в українській історіографії концептуально й ретельно здійснила науковий фронтальний зріз зазначеної проблематики в синхронічному та діахронічному дискурсах, результатом чого стало видання в науковій серії «Літописи та хроніки» Інституту української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України за матеріалами кандидатського дослідження солідної монографії «„Wojna domowa" польського хроніста С. Твардовського як історичне джерело та пам'ятка історичної думки» (Відповідальний редактор д. і.н. В. Брехуненко, рецензент д. і.н. Ю. Мицик), що не залишило байдужими ні істориків, ні філологів.

Наукова новизна монографії полягає у з'ясуванні стану наукової розробки проблеми в польській та українській історіографії, в ретельному вивченні та впорядкуванні джерельної бази «Громадянської війни», висвітленні особливостей роботи хроніста з історичними фактами, джерелами і спогадами. На підставі широкого кола історичних джерел та наукової літератури проаналізовано відомості С. Твардовського, що стосуються історії України, визначено ступінь їх вірогідності та оригінальності. В монографії простежено процес формування та особливості історичних і суспільно-політичних поглядів хронікера. На підставі критичного аналізу історіографії проблеми встановлено особливості творчості С. Твардовського, виділені певні її етапи, відзначено внесок конкретних науковців, які вивчали творчу спадщину польського поета-хроніста, вказано також на помилкові чи дискусійні його твердження.

Інна Юрїївна зробила спробу реконструювати з максимальною повнотою та ретельністю картину життя й творчості С. Твардовського, уточнила ряд фактів його біографії, виділила три основні етапи його життя та творчості,

визначила специфіку кожного з них, охарактеризувала його твори, пояснила та прояснила умови, в яких формувався світогляд поета-хроніста, його суспільно-політичні та історичні погляди. Крім цього, дослідниця встановила характерні риси історичної концепції С. Твардовського, визначальні особливості його суспільно-політичних поглядів.

Одним із затребуваних та значущих концептів монографії І. Ю. Тарасенко є аналіз творчої спадщини поета-хроніста в якості джерела з історії України, визначення найважливіших сюжетів та звісток, які містяться в них, розвинута та обґрунтована гіпотеза щодо написання саме С. Твардовським твору «Катафалк», який вважався анонімним. На підставі залучення широкого кола джерел, в т. ч. архівних, та матеріалів відділу стародруків різних архівосховищ, виявлення незнаних раніше примірників «Громадянської війни» та інших творів С. Твардовського, встановлено особливості їх рефлексій в Україні. Науковець встановила коло джерел, використаних С. Твардовським при написанні її та деяких інших важливих творів. Крім цього, аналізуючи твір, історик охарактеризувала особливості роботи хроніста з цими джерелами, що дало змогу зробити припущення про дещо комплікативний характер «Громадянської війни», але, водночас, і достатньо широкий простір залучених власних його спостережень, свідчень очевидців та рефлексій не збережених документів. Інна Юрїївна виявила коло оригінальних звісток «Громадянської війни», провела їх аналіз, співставлення зі свідченнями інших джерел, ступінь їхньої достовірності, що дало змогу акумулювати значний інформаційний потенціал для реконструкції низки важливих подій історії України. Авторка простежила значний вплив «Громадянської війни» на розвиток польської літератури, а також на польську та українську історіографії другої половини XVII-XIX ст., насамперед літописи, серед яких — Г. Грабянки та С. Величка.

У монографії подана науково обґрунтована історична оцінка ролі С. Твардовського як основоположника польської історіографії національно-визвольної війни українського народу 1648-1658 рр., підкреслено вплив поета-хроніста на подальший розвиток української та польської історичної думки, що забезпечило практичне значення дослідження, результати якого слугуватимуть наступним науковим дослідженням з історії України козацької доби, при підготовці вузівських курсів та підручників з історії України, джерелознавства та історіографії історії України.

Безперечно, монографія І. Ю. Тарасенко «„Wojna domowa" польського хроніста С. Твардовського, як історичне джерело та пам'ятка історичної думки», є важливим та глибоким науковим дослідженням вітчизняної історії, її внесок значно розширює та поглиблює уявлення про значущі історичні події української історії загалом та на Правобережжі й Волині зокрема.